

A MAGYAR BIOFIZIKAI TÁRSASÁG MŰKÖDÉSE

(1981–1985)

Jelen beszámoló felöleli a Társaság tevékenységét a 9. közgyűlés (1980. dec. 15.) utáni időszaktól az 1985. júl. 6-án tartandó közgyűlés előkészítését képező, 1985. márc. végéig terjedő periódust. Az Értesítő 7. füzetében volt alkalmam beszámolni a Magyar Biofizikai Társaság első 20 évi munkájáról, most a 21–24. évről kívánok számot adni.

A beszámolási periódust a Társaság rendezett, élénk, tudományos és szervező munkája jellemzi. A Társaság most már véglegesen kiheverte az MTA-tól a MTESZ-be való átszerveződés átmeneti nehézségeit, jól beleilleszkedett a MTESZ rendszerébe és hozzáfoghatott a rendszeres társasági élet viteléhez. Figyelemmel kísérte a világ biofizikájának fejlődését és ennek megfelelően kibővítette eddigi tudományos működési területét új szekciók és munkacsoportok létrehozásával. A MTESZ kereteibe való beleilleszkedés egyben jelentette a korábbi 2–3 éves közgyűlési periódusról az 5 évesre való áttérést.

A tudományos tevékenységünk fő formáját változatlanul a vándorgyűlések képezték; a XI. vándorgyűlést Szegeden rendeztük 1982. júl. 5–8. között, Keszthelyi Lajos akadémikus, az SZBK Biofizikai Intézetének igazgatója elnökletével. 14 előadás és mintegy 80 poszter igen jó színvonalú tudományos vitákat eredményezett, külön kiemelendő, hogy sok fiatal tartott igen kiváló előadást, ill. mutatott be nagyon kiváló posztert. A vándorgyűlés kellemes hangulata is a rendező szegedi kollektíva jó munkáját dicséri.

A XII. vándorgyűlést Budapesten (1984. aug. 24–26.) Rontó Györgyi professzor, Társaságunk főtítkára rendezte, kiváló szakértelemmel és ügybuzgalommal. A nagyon nívós és hangulatos összejövetelem 2 tudományos főtéma szerepelt: „A biológiai makromolekulák szilárdtestfizikai oldalról” és „A biofizika szerepe a biotechnológia megalapozásában” (5 előadás, 60 poszter). A főtémák mellett a Sugárbiológiai, az Ultrahang, valamint az Orvosi Fizikai szekciók is önálló üléseket szerveztek, további 18 előadás és 20 poszter bemutatásával. A vándorgyűlés angol nyelvű kivonatait az Acta Biochim. Biophys. Acad. Sci. Hung. 18/1–2. füzetében publikáltuk. A XIII. vándorgyűlést, melynek főtémája a mezőgazdasági biofizika lesz, 1985. júl. 3–5-ig Debrecenben tartjuk, Berényi Dénes akadémikus elnökletével.

A biofizika egyre növekvő specializálódása szükségszerűen váltja ki a Magyar Biofizikai Társaság diszciplínák szerinti differenciálódását is. Az Elnökség alapfelfogása az, hogy teret kíván engedni minden olyan szekciónak, mely megfelelő számú művelővel rendelkezik, és számos nagyobb országban önálló társaságként funkcionál. Ugyanakkor vigyázunk arra, hogy a biofizika egységét – melyre a tudományszak egészséges fejlődése érdekében feltétlenül szükség van – megőrizzük.

A periódus elején 3 szekciónk és 1 munkacsoportunk működött (Sugárbiológiai, Ultrahang és Orvosi Fizikai szekció, ill. az Orvosi Ikonográfiai munkacsoport). E csoportok önálló program szerint tartanak előadó (szekció-) üléseket és szervezik a nemzetközi kapcsolataikat. A szekciókban tiszteletre méltó tudományos tevékenység folyt: a Sugárbiológiai szekció 7, az Ultrahang szekció 5, az Orvosi Fizikai szekció 4, az Orvosi Ikonográfiai munkacsoport 2 ülést tartott.

A szekcióüléseken vagy azokkal párhuzamosan számos *tudományos előadást* szerveztünk. Hadd említsek néhány fontosabb témát, ill. előadót: *Ch. Sybesma* (Brüsszel): „A biofizika-oktatás időszerű kérdései”, *A. A. Lev és L. V. Schagina*: „Ion flux interaction in extra narrow channels spanning the membranes”, *V. V. Lednev* (Puschino): „X sugár diffrakciós adatok a harántcsíkolt izom működésére”, *R. Kayushina* (Moszkva): „Az immunoglobulin szerkezete kisszögű röntgen szórási eredmények alapján”, *L. Feigin* (Moszkva): „Kisszögű röntgen és neutron szórásból nyerhető információk biológiai rendszerekről”.

Jelentős számú *hazai tudományos rendezvény* élénkítette a társaság munkáját. Néhányat példaként: 1981. április: Sugárvédelmi továbbképző iskola, 1981. június: Lengyel–magyar fotoszintézis symposium Szegeden; 1982. aug.: Sugárhematológiai symposium, Budapest, 1982. október: Lumineszcencia iskola Siklóson, 1983. júl.: Membrádinamika és transport symposium, Debrecen.

Immár hagyománnyá vált a Társaság életében a fiatal (35 év alatti) kutatók számára kiírt *pályamunkák rendszere*, mellyel a tehetséges pályakezdeket kívánjuk támogatni. 1981-ben 11 tudományos munka érkezett be. I. díjat nyertek: Ormos Pál: Bakteriorodopszin protonpumpa működés vizsgálata. Horváth László + Bagyinka Csaba: Immunkomplex működés által kiváltott lipid elrendeződés makrofágok plazmamembránjában. Vas Imre: A thermolumineszcencia alkalmazása a fotoszintézis fényenergia átalakító folyamatainak vizsgálatában, és Földváriné Fekete Ágnes: Spektroszkópiai módszerek alkalmazása biológiai makromolekulák vizsgálatában: UV és VKV spektroszkópia alkalmazása a nukleoproteidek szerkezetének és UV sérüléseinek vizsgálatában.

További 3 második díjat adtunk ki: István Éva, Bagyinka Csaba, Papp Sándor és Matkó Jánosnak, harmadik díjat kapott: Vózary Eszter és Thurzó László + Pál Attila; Dicséretben részesült: Folkman Zsuzsa.

Az 1982–83-as pályázat eredményhirdetése és a legjobb munkák bemutatása az 1983-as augusztusi 12. vándorgyűlésen történt. A beérkezett 9 pályamunkából 3 érdemelt első díjat:

Tóth Zoltán: Ultrahangvizsgálatok szerepe az intrauterin műtéti beavatkozások kivitelezésében;

Bérczi Alajos–Oláh Zoltán: Makro-kation tartalom szabályozás csíranövényekben;

Siklós László: ICA 70 4K sokcsatornás analizátorra épített, független tömegmérési lehetőséggel rendelkező, rtg.-sugár mikroanalizátor berendezés és alkalmazása biológiai minták vizsgálatában című munkájukkal.

3 második díjat adtunk ki: Somosy Zoltán, Zrínyi Miklós + Horkai Ferenc és Herényi Leventének.

Harmadik díjat kapott: Vehovszky Ágnes, dicséretben részesült Nadas György és Oláh Zoltán + Bérczi Alajos.

A pályamunkák magas színvonala és a fiatal kutatók érdeklődése egyaránt azt bizonyítja, hogy pályázati rendszerünk hasznosan segíti a fiatalok elindulását a tudományos kutatói pályára indításában.

A beszámolóra esik a MTESZ két fontos eseménye: 1981. október 3-án zajlott le a MTESZ közgyűlése, melyen a jelenleg is funkcionáló új országos elnökséget és a tisztségviselőket is megválasztottuk.

Igen jelentős előrelépés történt szövetségünk életében azzal, hogy az Elnöki Tanács 25/1983-as rendelete alapján a MTESZ-t társadalmi szervezetté nyilvánították. Ezen új statusban – várhatóan – meg fog növekedni szövetségünk befolyása a kormányzat felé a társadalom és a népgazdaság legfontosabb kérdéseiben való véleménynyilvánításban és az értelmiségiek helyzetének és megbecsülésének megítélésében. Társaságunk két tagja, az elnök és a főtítkárság tagja a MTESZ Országos Elnökségének, azonfelül Rontó Györgyi főtítkárság tagja a MTESZ Vezetőségének.

Az országos helyzetnek megfelelően jelentős mértékben fejlődött társaságunk *nemzetközi kapcsolatrendszere*: A beszámolási periódus alatt két nemzetközi biofizikai kongresszus zajlott le: 1981. aug. 23–29. Mexico Cityben a 7. és 1984. júl. 29.–aug. 3-ig a 8. Bristolban (Egyesült Királyság). Az Értesítőben mindkét kongresszusról részletes beszámolót közlünk, ezért itt csak a leglényegesebb eseményeket foglalom össze. A mexicói kongresszus létszáma a távolság és a magas részvételi díjak miatt aránylag kis létszámú volt, és a kis létszámban is több volt a biokémikus, mint a valódi biofizikus. A kongresszus keretében a biofizika oktatásáról jól sikerült symposiumot szerveztünk, melyen a magyar biofizikai oktatás tapasztalatait jól megismerhették, és főleg a latin-amerikai országok nagyon jól fel is tudták használni saját problémáik megoldásában. A symposium előadásait az MTA, az ICSU és az UNESCO támogatásával egy 77 oldalas füzetben, „Education of Biophysics” címen publikáltuk és az IUPAB tagországok illetékeseinek megküldtük. A közgyűlésen többek között az 1987-es nemzetközi kongresszus helyének megválasztásáról tárgyalva szavazás történt a 3 jelölt között. A titkos szavazás végeredménye szerint Budapest 13, Jeruzsálem 11 és Szófia 3 szavazatot kapott. Bár a Council ezt a szavazást az 1982-es Council meetingen – törvényellenesen – nem vette figyelembe, hanem úgy döntött, hogy az 1987-es 9. nemzetközi kongresszust Jeruzsálemben rendezzi, a közgyűlés véleménynyilvánítása a magyar biofizika jelentős elismerését fejezi ki.

A bristoli, 8. kongresszus szintén a szokásosnál (Boston, Bécs, Moszkva, Koppenhága) kisebb létszámú volt, mégis jelentősebb számú és minőségű biofizikus vett részt, mint a Mexico City-ben tartott kongresszuson. Jelentős elismerése a magyar biofizikának, hogy a közgyűlés Bristolban az IUPAB főtítkárává magyar kutatót választott.

Ebben a periódusban alakult meg – több előzetes, elvetélt próbálkozás után – az Európai Biofizikai Szervezet, jelenleg EBSA (European Biophysics Societies Association) néven. A Társaság elnöksége elhatározta az új európai szövetséghez való csatlakozását és elindította a folyamatot. 1983. elején a MTESZ Nemzetközi Kapcsolatok Titkársága a Külügyminisztérium és az MTA Koordinációs Bizottsága hozzájárult az MBFT-nak a EBSA-ba való belépéséhez. Az 1984-es bristoli nemzetközi kongresszus idején tartott EBSA vezetőségi ülése a csatlakozást jóváhagyta.

Jó a kapcsolatunk a Nemzetközi Orvosfizikai Organizációval (IOMP) is, olyannyira, hogy nem hivatalos felkérést kaptunk az 1988-as nemzetközi

IOMP-kongresszus szervezésére. Társaságunk a MATE-val közösen hivatalosan is eljuttatta jelentkezését; döntés ez év augusztusában a Helsinkiben tartandó IOMP-kongresszus idején várható.

Változatlanul élénk a magyar biofizikusok aktivitása az Európai Sugárbiológiai Szövetségben (ESRB). 1981-ben Krakkóban, 1984-ben Zürichben vettünk részt a kongresszusán. Örvedetes, hogy Sztanyik tagtársunk egy periódusban ezen európai társaság elnökeként funkcionált. 1983-ban a Nemzetközi Sugárzáskutatási Kongresszuson (ICRR) vettek részt tagtársaink Amsterdamban.

Az orvofizikai szekciónk szoros együttműködésben dolgozik a Nemzetközi Sugárvédelmi Társasággal (IRPA). 1983 szeptemberében Bécsben tartott kongresszuson kutatóink kiemelkedő sikert és elismerést arattak.

Az Ultrahang szekciónk szoros kapcsolatot tart a nemzetközi ultrahangkutató szervezetekkel. 1981 szeptemberében az „UBIOMED V.” kongresszuson, Pucsinóban, 1982. júliusban az V. Ultrahang világgongresszuson, Brightonban, 1984-ben az „UBIOMED VI.” sz., 1984-ben az V. Nk. ultrahang-diagnosztikai szimpoziumon, Oberhofban (NDK) szerepeltek tagtársaink.

Jelentős a szerepünk a KGST Biofizikai Együttműködésben. 17 intézetünk 41 témával vesz részt ebben az együttműködésben. Nagy siker volt az 1981. májusában a 10 éves jubileum alkalmából Pucsinóban tartott ünnepi tudományos ülésen való szereplésünk.

Az UNESCO Európai és Észak-amerikai Régió biofizikai együttműködésünk is változatlanul aktív és eredményes.

További nemzetközi kapcsolataink részleteiről az Értesítő külön híradásaiból értesülhetnek Tisztelt Tagtársaink.

A Magyar Biofizikai Társaság szervezeti fejlődése

Tudományszakunk szükségszerű differenciálódása sürgette, hogy bővítsük társaságunk spektrumát új alegységek szervezésével. 1983 augusztusában létrehoztuk a membrán szekciót, Keszthelyi Lajos elnöklete és Györgyi Sándor titkársága alatt. A szekció azóta aktív munkával bizonyította életképességét. Az 1984. májusi elnökségi ülés határozatot hozott 2 új munkacsoport megalkotásáról: 1. Az akupunktúra alapjainak biofizikai kutatása, és 2. Biodinamika és biokibernetika. Az első Eöry Ajándok, a második Koch Sándor tagtársaink vezetésével működik. Mindkét új egységünk, de különösen az akupunktúrás csoport igen nagy lendülettel kezdett munkához, és sok új tagot vonzott társaságunkba. Az Elnökség 1984. októberi ülésén hozzájárult egy Budapesten tartandó akupunktúra munkaértekezlet tartásához (1985. okt. 23–24.), melyre néhány prominens külföldi szakértő is meghívást kapott.

Már tervezgetjük egy fotoszintézis-szekció vagy -munkacsoport létrehozását is.

Világosan megfogalmazta az Elnökség, hogy az alap kutatás jellegű biofizika támogatása mellett, fokozott figyelmet kell fordítanunk az alkalmazott biofizikára, mely elsősorban a biotechnológia, az agrártudomány és az orvostudomány irányában kívánt előrelépést tenni. A szervezés alatt álló XIII. vándorgyűlésünkön Debrecenben már ebben a szellemben kezdtük el a szervező munkánkat.

A Társaság taglétszáma egészségesen növekedett: az 1981. márciusában nyilvántartott 390-es taglétszám 1985 márciusáig 485-ös számra növekedett.

Örvendetes, hogy az alapításban részt vevő 111 tagtársunk közül mintegy 50 alapító tag még jelenleg is aktív tagja Társaságunknak.

Rövid beszámolónk tanúsítja, hogy az elmúlt 4 év folyamán a magyar biofizikusok aktívan dolgoztak, dinamikusan fejlesztették, bővítették, színesítették a Társaság tevékenységi körét. Dicséretes aktivitásuk láttán úgy érzi az Elnökség, hogy minden garancia megvan arra, hogy Társaságunk a következő periódusban is sikeresen tud majd eleget tenni az alapszabályzatában lefektetett nemes célkitűzéseknek.

TIGYI JÓZSEF,
a MBFT elnöke